

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

TEHRAN CHAMBER OF COMMERCE,
INDUSTRIES, MINES AND AGRICULTURE

اولویت های سیاستگذاری دولت یازدهم در دوران پساتحریم

معاونت بررسی های اقتصادی

مرکز گردآوری و تحلیل آمار

تیر ماه ۹۴

مقدمه:

بی شک یکی از مهمترین رخدادهایی که این روزها در صدر اخبار و تاثیر گذار بر اقتصاد ایران و منطقه، رسیدن به توافق هسته ای بین ایران و کشورهای ۵+۱ است. اگرچه بسیاری از کارشناسان معتقدند که شرایط فعلی اقتصاد ایران و همه مسائل و مشکلاتی که در سالهای اخیر با آن مواجه بوده است، معلول تحریم ها نبوده و در صورتیکه تحریم ها رخ نمی داد، بازهم شرایط، تفاوت چندانی با وضعیت فعلی نداشت.

ولی تصور اینکه علت بروز بسیاری از مشکلات، برخی رفتارها و اقدامات سیاستی شتابزده و غیر کارشناسی بوده و تحریم ها بر شدت مشکلات افزوده اند دور از منطق نیست. بعبارت دیگر نمی توان تمامی عوامل زمینه ساز بروز مشکلات اقتصادی همچون افزایش بی سابقه حجم نقدینگی، حجم بالای بدهی دولت و بانکها به بانک مرکزی، بهره‌وری پایین، گسترش بخش زیرزمینی، فساد و اختلاس های بانکی، رشد منفی و تورم بالا را صرفا ناشی از تحریم ها دانست. لذا در صورتی که تغییر معناداری در روند فعلی اقدامات سیاستی ایجاد نشود و برای دوران پسا توافق اقدامات موثر و کارشناسی صورت نگیرد، مشکلات اقتصادی دوران پس از تحریم با دوران تحریم تفاوت چندانی نخواهد کرد.

کارشناسان نظرات مختلفی در رابطه با اولین و مهمترین گام ها و سیاستگذاری ها پس از توافق جامع ارائه داده اند. بنظر می رسد توجه همه جانبه به حوزه های مختلف اقتصاد و برنامه ریزی و سیاستگذاری در همه زمینه هایی که بطور مستقیم و غیرمستقیم تحت تاثیر توافق و گشایش های شکل گرفته پس از آن قرار می گیرند، ضروری است.

در چنین شرایطی بنظر می رسد مهمترین اولویت دولت، سیاست های خروج از رکود و کاهش بیکاری باشد اما اینکه رفع تحریم ها چگونه و به چه میزان در بهبود اقتصاد تاثیر می گذارد، بستگی به سیاست های دولت دارد. هر اندازه سیاست ها منطبق بر عقلانیت و با استفاده از تجربیات گذشته و بدون شتاب زدگی و در نظر گرفتن ملاحظات سیاسی باشد، ثمره آن در اقتصاد نمود بیشتری خواهد داشت.

نکته مهم دیگری که باید در زمینه برداشته شدن احتمالی تحریم های اقتصادی مورد توجه قرار گیرد، برنامه ریزی و سیاستگذاری برای دوره های زمانی کوتاه مدت، میان مدت و درازمدت است. بعنوان مثال احتمال اینکه افزایش تولید و صادرات نفت ایران پس از رفع تحریم ها، بر قیمت جهانی نفت اثرگذار باشد امری دور از انتظار نیست که این امر می تواند در کوتاه مدت موجب کاهش درآمدهای ارزی ایران از محل فروش نفت شود ولی در بلندمدت می تواند اثرات مثبتی بر ساختار اقتصاد کشور داشته باشد. به همین منوال، در سایر جنبه های اقتصاد که درگیر اثرات مستقیم و غیرمستقیم توافق قرار می گیرند، توجه به اثرات کوتاه مدت و بلندمدت رفع تحریم ها و تحلیل هزینه- فایده سیاست های احتمالی اتخاذ شده توسط دولت و سیاستگذار، می تواند راهنمای خوبی برای اثربخشی سیاست ها باشد. از طرفی با توجه به اینکه پس از امضای توافق، آغاز مراحل اولیه رفع تحریم ها تا برداشته شدن کامل آنها در عمل زمان بر خواهد بود، بنابراین نباید در کوتاه مدت منتظر بروز

آثار اجرای عملی رفع تحریم‌ها باشیم، اما این سخن به آن معنی نیست که امضای توافق روی انتظارات فعالان اقتصادی و مردم عادی اثر نخواهد گذاشت و یا کم اثر خواهد بود. لذا توجه و مدیریت انتظارات تا زمان اجرایی شدن توافق و پس از آن تا برداشته شدن تحریم‌ها و نمود بیرونی پیدا کردن اثرات توافق از نکات مهمی است که سیاستگذاران می‌بایست بعنوان نکته ای اساسی به آن توجه نمایند. شکل گیری انتظاراتی مثل کاهش نسبی نرخ ارز، رشد بازار سهام، اتخاذ سیاست های انبساطی توسط دولت و بانک مرکزی به پشتوانه منابع مالی و ارزی آزاد شده و .. اجتناب ناپذیر است ولی ضروری است کارشناسان آگاه با ارائه رهنمودهای سیاستی صحیح، مانع اتخاذ تصمیمات شتابزده و عوام طلبانه سیاستگذار و تکرار دوباره اشتباهات گذشته شوند. نکته اساسی در زمینه انتظارات این است که با وجودی که رفع تحریم‌ها زمینه بهبود شرایط اقتصادی را فراهم می‌آورد ولی بهره مندی بهتر از این فرصتها مشروط به برنامه ریزی اصولی، کارشناسانه و بدون شتابزدگی است. تجربه سالهای اخیر اقتصاد ایران نشان داده است که اتخاذ سیاستهای عجولانه، بدون فراهم آوردن پیش نیازها و الزامات متناسب بخصوص در زمینه ارتقای سطح زندگی، که عموماً رنگ و بوی سیاسی و پوپولیستی نیز دارند، نتایج معکوسی بهمراه داشته و علاوه بر بدتر شدن وضعیت موجود، روند اصلاح سیاستهای اشتباه گذشته را سخت تر و پرهزینه تر می‌کند.

توجه به دستاوردهای مهم سال ۹۳ و در نظر داشتن شرایط اقتصادی آن دوره در کنار امتیازات و گشایش‌هایی که پس از توافق نصیب اقتصاد خواهد شد و استفاده از تجربیات گذشته می‌تواند نقش مهمی در موفقیت سیاست‌های پیش رو داشته باشد. می‌توان امید به آینده در فضای عمومی جامعه و ثبات نسبی اقتصاد کلان، افزایش سطح تجارت خارجی ناشی از گشایش‌های محدود ارزی و تجاری، رشد صنعت خودرو، حرکت بخش زیادی از نقدینگی کشور به سمت بانکها در نتیجه مثبت شدن نرخ سود بانکی و بهبود عملکرد بودجه در نتیجه تحقق درآمدهای مالیاتی را بعنوان محرکهای کلیدی رشد اقتصادی سال ۹۳ مطرح نمود که می‌توان از باقیمانده ظرفیت این شاخص‌های کلیدی برای استمرار رشد اقتصادی سال ۹۴ بهره برد. یکی از چالشهای اصلی محدود کننده رشد اقتصادی در سال جاری پایین بودن سطح درآمد ملی است که در صورتی که جامعه آن را دائمی ارزیابی کند، حتی شوک مثبت انتظارات نیز تاثیر چندانی بر تقاضای مصرفی برجای نخواهد گذاشت. در کنار آن بازگشت ثبات نسبی به فضای عمومی جامعه و گشایش‌های تجاری حاصل از توافق وین مواردی هستند که در صورت بهره برداری صحیح از این فرصت‌ها می‌توانند اثرات مثبتی بر اقتصاد داشته باشند.

از عوامل اصلی موثر بر کاهش تورم در سال ۹۳ نیز می‌توان به بهبود انتظارات جامعه نسبت به مدیریت اقتصادی دولت یازدهم، ثبات نسبی بازار ارز و کنترل رشد پایه پولی اشاره نمود.

در مجموع پیشنهاد می‌شود که دولت با در دستور کار قراردادن انضباط پولی و مالی، برنامه‌های میان مدت و بلندمدت خود را حتی‌الامکان مستقل از درآمدهای نفتی و در راستای حفظ ثبات اقتصادی، حصول رشد اقتصادی پایدار در سایه تداوم کنترل سطح قیمتها و حصول به تورم تک رقمی، تنظیم کند.

در این گزارش به بررسی جنبه های مختلف اقتصادی تاثیرپذیر از توافق و ارائه خط مشی ها و خطوط کلی الزامات سیاست گذاری با در نظر گرفتن شرایط حاکم بر اقتصاد و انتظارات شکل گرفته در جامعه و همچنین بهره گیری از رهنمودهای کارشناسی در پنج حوزه شامل: بخش پولی، بخش مالی، سرمایه گذاری، تجارت خارجی و حوزه کلی اقتصاد کلان، بنا به میزان تاثیرپذیری از رفع تحریم ها و گشایش های احتمالی پیش رو پرداخته شده است.

۱. حوزه پولی:

۱.۱. یکسان سازی نرخ ارز:

طبق نظر اکثر کارشناسان تک‌نرخی کردن ارز، می‌تواند یکی از اولویت‌های سیاست‌گذاری در حوزه پولی و مالی باشد. اولین نکته‌ای که باید سیاستگذار پولی در نظر بگیرد توجه به انتظارات شکل گرفته در جامعه در مورد نرخ ارز و هدایت و کنترل صحیح این انتظارات است. طی ماههای گذشته و با قوت گرفتن احتمال رسیدن به توافق جامع، شاهد شکل‌گیری انتظاراتی بین مردم مبنی بر افت نرخ ارز بوده ایم که در این شرایط وظیفه هدایت این انتظارات به مسیر درست آن بر عهده دولت است. در واقع دولت باید بتواند افکار عمومی را متقاعد نماید که سطح نرخ ارز نشان‌دهنده بهبود اقتصادی نیست، بلکه متغیرهای کلان اقتصادی هستند که پویا بودن اقتصاد را نشان می‌دهند و اینکه مردم برای سنجش پیشرفت یا پسرفت اقتصاد بجای نرخ ارز و قیمت‌ها، شاخص‌های کلان اقتصادی مثل نرخ تورم و نرخ رشد اقتصادی را رصد نمایند.

دولت می‌باید به کمک سیاستگذار پولی مانع ورود تمامی منابع ارزی بلوکه شده در سالهای اخیر، پس از گشایش‌های احتمالی به اقتصاد شود و از فرصت پیش آمده در اقتصاد در زمینه کاهش اختلاف سطح نرخ ارز بازار آزاد و نرخ ارز مبادله‌ای به نحو مطلوبی استفاده کرده و یکبار برای همیشه اقدام به تک‌نرخ کردن ارز نماید.

۱.۲. مدیریت منابع ارزی آزادشده:

باتوجه به اینکه در سالهای اخیر منابع قابل توجهی به دلیل تحریم‌ها در خارج از کشور بلوکه شده است، اکنون با حصول توافق زمان آزادشدن این منابع فرارسیده است. دولت می‌بایست با اتخاذ سیاستی هوشمندانه در مقابل فشار نهادهای ذینفع، صاحبان رانت و همچنین طبقات محروم جامعه که امید به گشایش و رفاه از مجرای ورود این منابع به اقتصاد را دارند، مقاومت نماید چون تنها در این صورت می‌توان امیدوار بود که گام‌های اولیه در راستای عقلانیت برداشته شده و انتظار بهبود شرایط اقتصادی را داشت.

در ادامه به بهترین کانالهای استفاده از منابع ارزی حاصل از رفع تحریم‌ها که منجر به بهبود شرایط خواهد شد اشاره می‌شود:

الف: ورود منابع بصورت کنترل شده و توأم با برنامه ریزی به اقتصاد.

ب: اختصاص منابع موردنظر به واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای بجای واردات کالاهای مصرفی.

ج: هدایت منابع آزادشده به سمت سرمایه‌گذاری در زیرساختها و پروژه‌هایی همچون پروژه‌های نفت و گاز، تکمیل فازهای باقیمانده پروژه‌های پارس جنوبی، پروژه‌های عمرانی و زیربنایی و امثال آن که سودآوری بیشتری داشته و زمینه‌ساز پیشرفت‌های بزرگ، اشتغال بیشتر و سرمایه‌گذاری‌های بیشتر است.

د: اختصاص بخشی از منابع آزاد شده به واردات تکنولوژی های برتر مورد نیاز صنایع داخلی، برای ارتقای ظرفیت و توان تولید داخلی و بهبود رقابت پذیری صنایع در سالهای آتی.

و: وارد نمودن منابع آزاد شده به اقتصاد به صورت غیرریالی که مانع ایجاد تورم در اقتصاد می شود.

ه: وارد نمودن منابع آزاد شده به صندوق توسعه ملی که مانع ورود مستقیم این منابع به اقتصاد می شود. در مجموع بنظر می رسد استفاده صحیح از منابع آزاد شده نقش مهمی در بهبود شرایط فعلی ایفا نماید و تنها در صورت اتخاذ سیاست های مبتنی بر عقلانیت و آینده نگری و به دور از هدفگذاری های کوتاه مدت، می توان شاهد رشد اقتصادی پایدار، کاهش تورم، بهبود نسبی وضعیت اشتغال و... بود و در این صورت این منابع ارزی می تواند به عنوان پشتوانه ای برای ثبات بازارهای ارزی که برای یکسان سازی نرخ ارز لازم است، عمل کند.

۱,۳. اتخاذ سیاستهای پولی و مالی مناسب:

دولت در راستای اتخاذ سیاستهای خروج از رکود می باید از مسیر اصلی خود در سالهای اخیر که کنترل رشد نقدینگی بوده است تخطی نکرده، و ضمن بهره گیری از سیاست های پولی و مالی فعال، از گسترش بی ضابطه نقدینگی و بسط تقاضا جلوگیری نماید. پیشنهاد می شود بانک مرکزی علاوه بر سیاست تثبیت ارزی، سیاست پولی انقباضی را نیز در راستای دستیابی به هدف نرخ رشد نقدینگی در محدوده ۱۵ درصد اتخاذ کند. در صورت کنترل نرخ رشد نقدینگی در محدوده ۱۵ درصد در کنار تثبیت نرخ ارز، زمان مورد نیاز برای رسیدن به تورم تک رقمی کاهش می یابد. علاوه بر این، این سیاست پولی و ارزی پایداری نرخ تورم تک رقمی در میان مدت و بلندمدت را افزایش و سطح آن را کاهش می دهد.

۱,۴. انضباط پولی و کنترل تورم:

با توجه به منابع زیادی که پس از توافق از خارج از کشور وارد اقتصاد می شود، ضروری است که دولت و بانک مرکزی توجه ویژه ای به کنترل نظام پولی و منابع آزاد شده معطوف نموده و از تجربه دوران وفور درآمد نفتی استفاده کنند. زیرا در صورت در پیش گرفتن سیاست های شتابزده و غیرعقلانه، انضباط پولی از دست دولت خارج شده و باعث می شود دستاورد دوساله تورمی دولت از بین رفته و مجدداً نرخ های بالای تورم به اقتصاد باز گردد.

۲. حوزه مالی:

۲,۱. اصلاحات بانکی:

نقش بانک مرکزی در دوران پساتوافق در زمینه فعالیت بانکها را می توان در قالب محورهای زیر دسته بندی نمود:

➤ تجدید ساختار بانکها:

بانک مرکزی می تواند با هدف بسط منابع اعتباری، خروج از تنگنای اعتباری بنگاهها و صنایع تولیدی، اقدام به بازنگری در ساختار و تشکیلات بانکها نماید.

➤ برقراری ارتباط با بانکهای خارجی:

یکی از برنامهها و سیاستهای کلیدی که دولت از این پس باید آن را در دستور کار قرار دهد فراهم آوردن زمینه همکاری با بانکهای خارجی است. این اقدام می تواند از طریق ایجاد فرصت های زیادی زمینه ورود سرمایه ها و منابع عظیم مالی را به اقتصاد کشور فراهم نموده و در عین حال منجر به گسترش روابط اقتصادی و تقویت نظام بانکی شود.

➤ شفافیت صورت های مالی برای نهاد ناظر و برای عموم و همینطور برای سرمایه گذاران آینده:

از آنجایی که اولین گام و مبنای تصمیم گیری بانکهای خارجی برای ورود به ایران و همکاری با بانکهای داخلی، کسب اطلاعات مالی و نسبت های مالی و گزارشات سالانه در مورد بانکهایی است که قصد همکاری با آن را دارند، لذا داشتن صورتهای مالی شفاف اولین گامی است که می بایست برای برقراری ارتباط با خارج، برداشته شود.

➤ تعیین نرخ سود بانکی:

بانک مرکزی می تواند با فراهم آوردن شرایط لازم برای بانکها به نحوی که نرخهای سود با رقابت بین بانکی تعیین شود، ضمن جذب منابع سپرده گذاری اذ داخل و خارج از کشور با توجه به لغو محدودیت های سرمایه گذاری خارجی، باعث تخصیص منابع به سمت سرمایه گذاری های با سودآوری بالا شود.

➤ کاهش نرخ سپرده قانونی بانکها:

توصیه می شود بانک مرکزی ضمن حفظ کنترل عرضه پول، به منظور افزایش دسترسی بنگاهها به نقدینگی و سرمایه در گردش، از طریق کاهش نرخ ذخیره قانونی، باعث ارتقای توان بانکها در جهت تامین نقدینگی مورد نیاز بنگاهها شود.

- **تقویت بدنه کارشناسی نهاد ناظر:** برای نظارت بهتر بر عملکرد بانکها به همراه اتخاذ سیاست و عزم جدی برای مقابله یا فعالیت موسسات غیرمجاز در جهت فراهم آوردن فضای رقابتی سالم بین بانکها بایستی بدنه کارشناسی نهاد ناظر تقویت شود.
- **اصلاح سیستم های حسابداری:** اصلاح و به روز رسانی سیستم های حسابداری بر اساس استانداردهای بین المللی صورت گیرد.
- **اجرای سیاست تسهیل مقداری:** از طریق خرید دارایی های مالی بانکها در جهت افزایش توان وام دهی برای تامین سرمایه در گردش بنگاهها، سیاست تسهیل مقداری به اجرا درآید.

۲,۲. توسعه بازارهای مالی:

- **گسترش دامنه استفاده از ابزارهای بدهی:**
با توجه به افزایش بدهی دولت در سالهای اخیر به پیمانکاران، بانکها و بانک مرکزی، یکی از اولویتهای دولت، اقدام در جهت تسویه بدهیها و کمک برای حل مشکلات ناشی از آن برای فعالان اقتصادی و بانکها است. دولت می تواند از طریق انتشار اوراق مشارکت توسط دستگاههای دولتی، ضمن بازپرداخت بدهی خود از طریق درآمد حاصل از انتشار این اوراق، و تکمیل پروژههای پر بازده عمرانی، از آن بعنوان ابزاری برای هدایت نقدینگی در کشور استفاده کند.
- **جذب سرمایه گذاری خارجی در بازارهای مالی:**
برای استفاده از فرصت ورود سرمایه گذاران خارجی پس از رفع تحریم ها، بازار مالی کشور می تواند از طریق متنوع سازی روش های تامین مالی بازار پول و سرمایه، متنوع سازی نهادها و خدمات مالی قابل ارائه از طریق بازار سرمایه و استفاده از ابزارهای تامین مالی خارجی موجب بهبود روابط بین بورس های داخلی و خارجی و جذب سرمایه گذاری خارجی شود.

۲,۳. ثبات بازارها:

دولت می باید از اتخاذ تصمیمات ناگهانی در بازارها خودداری کرده و فضای باثبات و امنی در کنار بهره گیری از ابزارهای متنوع در بازارهای مالی برای سرمایه گذاری در این بازارها فراهم آورد تا از طریق افزایش اطمینان در اقتصاد، زمینه رشد باثبات فراهم شود.

۳. حوزه سرمایه گذاری:

یکی از مهم ترین اولویت های دولت در ماه های پیش رو فراهم آوردن شرایط مناسب برای جذب سرمایه گذاری خارجی است. به منظور موفقیت سیاست جذب سرمایه گذاری خارجی، توجه به برخی اصلاحات و پیش نیازها ضروری است:

- فراهم آوردن بستر مناسب برای جذب سرمایه گذاری خارجی از طریق اصلاح و حذف قوانین محدود کننده سرمایه گذاری خارجی و بازننگری در قوانین حمایت از مالکیت خصوصی.
- تلاش در جهت حذف موانع غیر تعرفه ای و اصلاح نظام تعرفه ای با هدف حفظ توان رقابتی بخش های تولیدی داخلی.
- ایجاد اصلاحات و رفع محدودیت های موجود در قوانین کار برای شرکت های خارجی که با هدف راه اندازی یک فعالیت اقتصادی وارد کشور می شوند.
- بهبود فضای کسب و کار داخلی از طریق حذف انحصارات داخلی و تقویت فضای رقابتی در کشور.
- هدایت بخشی از منابع ارزی آزاد شده و درآمدهای ارزی آینده به سرمایه گذاری در زیرساختها و انتقال تکنولوژی برای طرح های زیربنایی دارای منافع ملی مثل پروژه پارس جنوبی و نظایر آن.

۴. حوزه تجارت خارجی:

دولت می بایست به منظور ارتقای توان صادراتی کشور، مجموعه حمایت ها و اقداماتی در جهت توانمندسازی صادرکنندگان و بهبود فضای کسب و کار در داخل کشور و بهبود فضای بین المللی نسبت به محصولات صادراتی ایران، انجام دهد. از جمله این اقدامات کمک به گسترش تعداد شرکتهای کوچک و بزرگ صادراتی دارای مالکیت خصوصی، مبارزه با رانت در زمینه های گوناگون مثل رانت نرخ ارز ترجیحی برای واردات، رانت در گرفتن مجوزها و رانت اطلاعات، تلاش در جهت بالا بردن بهره وری و ایجاد مزیت نسبی در کالاهای صادراتی ایران، ایجاد تغییرات در فضای داخلی از طریق مقررات زدایی، تسهیل مقررات و کاهش تعداد مجوزها در زمینه واردات و صادرات، اختصاص بخشی از منابع ارزی آزاد شده به واردات کالاهای سرمایه ای و واسطه ای بجای واردات کالاهای مصرفی و مواردی از این دست می باشد. همچنین دولت می تواند از طریق تدوین برنامه دقیق و عملیاتی، بنگاهها را به تلاش برای یافتن شرکای تجاری و همکاری با آنها ملزم نماید. در این صورت بنگاهها ناچار به توسعه دامنه فعالیت خود و بالا بردن بهره وری برای حفظ توان رقابتی خود با شرکای تجاری آینده خواهند شد. همچنین دولت می تواند با استفاده بهینه از درآمدهای ارزی آینده اقدام به واردات تکنولوژی های لازم برای پالایش نفت خام و تبدیل آن به محصولات نهایی نماید و سهم صادرات

محصولات خام و اولیه در سبب صادراتی را کاهش داده و سهم محصولات با ارزش افزوده بالا را در سبب صادراتی خود افزایش دهد.

۵. حوزه اقتصاد کلان:

از مهمترین شاخص های مرتبط با حوزه کلان اقتصادی، نرخ رشد، تورم و اشتغال هستند که همگی بطور مستقیم تحت تاثیر شرایط اقتصادی پس از رفع تحریم ها قرار خواهند گرفت لذا دولت از مردم بخواهد برای قضاوت در مورد عملکرد دولت و همچنین لمس اثرات رفع تحریم ها در ماههای آتی، به این شاخص های کلان توجه بیشتری داشته باشند.

۵.۱. تورم:

مدلهای تجربی برآورد شده برای اقتصاد ایران نشان می دهد که در صورت لغو تحریم های اقتصادی و در صورتی که دولت هیچگونه سیاست پولی و ارزی فعالی اتخاذ نکند، نرخ تورم به ویژه تحت تاثیر کاهش نرخ ارز با سیر نزولی مواجه شده و از نیمه دوم سال ۹۵ نرخ تورم تک رقمی شده و تا پایان این سال به حدود ۷ درصد کاهش یابد. ولی از ابتدای سال ۹۶ تحت تاثیر کاهش اثرات ارزی لغو تحریم ها، نرخ تورم با توقف روند نزولی، وارد مدار صعودی شده و در ابتدای سال ۱۳۹۷ مجدداً به سطح دو رقمی بازمی گردد.

لذا گفته می شود که رفع تحریم ها اگرچه از مسیر کاهش نرخ ارز در کوتاه مدت، زمینه دستیابی به تورم تک رقمی را فراهم می کند، اما این امر پایدار نبوده و در صورت اتخاذ نکردن سیاست های فعال، تورم مجدداً به سطوح دو رقمی باز می گردد. در نتیجه اتخاذ سیاست فعال ارزی توسط بانک مرکزی در راستای حمایت از یک نرخ کف در بازار ارز و در کنار آن اتخاذ سیاست پولی انقباضی برای دستیابی به هدف نرخ رشد نقدینگی در محدوده ۱۵ درصد، موجب افزایش پایداری نرخ تورم تک رقمی خواهد شد (مدنی زاده / افق زمانی گذار به تورم تک رقمی پایدار در سایه سیاست پولی و ارزی / تیر ۹۴).

۵.۲. رشد اقتصادی:

مطالعات تجربی در این زمینه، نرخ رشد اقتصادی در محدوده ۷ و ۸ درصد را برای سالهای آینده پیش بینی می کنند اما پس از آن به مرور با تضعیف اثرات لغو تحریم بر رشد اقتصادی در سال ۹۷ نرخ رشد اقتصادی کاهش خواهد یافت. لذا سیاست های فعال پولی و ارزی، افزایش سطح و پایداری نرخ رشد اقتصادی را در قبال کاهش اندکی در آهنگ رشد اقتصادی، برای اقتصاد پس از توافق توصیه می کند.

۵.۳. اشتغال:

بحران بیکاری از جمله مهم‌ترین مسائل پیش روی اقتصاد ایران است که می باید دولت در کنار سایر سیاست‌گذاری هایش همواره به این نکته توجه داشته باشد. در سالهای اخیر، تحریم به حوزه اشتغال آسیب های جدی وارد نموده است و این امر باعث ایجاد مشکلات اقتصادی و اجتماعی بسیاری شده است. در این سالها تنها از طریق تامین بخشی از منابع مالی مورد نیاز بنگاهها با استفاده از منابع محدود داخلی برای ایجاد اشتغال استفاده شده است. در حالیکه برای به حرکت درآوردن چرخ های تولید و خروج از رکود و ایجاد فرصتهای شغلی برای ریشه کن کردن بیکاری مزمن اقتصاد، نیازمند دسترسی به تکنولوژی های برتر روز و استفاده از منابع مالی خارجی و سرمایه گذاری های خارجی در پروژه های بزرگ با مشارکت جامعه بین‌المللی هستیم. اکنون که پیروزی اقتصاد سیاسی دولت یازدهم افق روشنی برای موفقیت های اقتصادی، پیش روی اقتصاد ایران قرار داده است ضروری است تا دولت با به‌کارگیری دیپلماسی موفق خود مسیر ورود سرمایه خارجی و تکنولوژی های نوین را تسهیل کند. یکی از اولین اقدامات دولت باید رفع موانع سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب‌وکار و به تبع آن ایجاد اشتغال باشد تا بتواند حوزه معیشتی مردم را سروسامان بدهد. همچنین دولت باید در جهت رفع مشکلات ساختاری پیش روی بخش خصوصی و افراد جویای کار اقدام نماید.

در انتها در حوزه مسائل کلان اقتصادی چند موضوع مهم دیگر هم وجود دارد که دولت می باید در اولویت سیاست های خود قرار دهد برخی از این موضوعات عبارتند از:

➤ کاهش وابستگی به نفت:

منطقی است که دولت با گشایش حاصل شده، منبع اصلی کسب درآمدهای ارزی خود را صادرات غیرنفتی قرار دهد و از وابستگی به درآمدهای نفتی بکاهد. صادرات کالاهای مصرفی نهایی بجای کالاهای واسطه ای و سرمایه ای که با استفاده از تکنولوژی های برتر (با استفاده از منابع ارزی آزادشده) وارد کشور شده اند، بعنوان جایگزین مناسبی برای صادرات نفتی پیشنهاد می شوند.

➤ اصلاح قیمت حامل های انرژی و تعیین تکلیف هدفمندی یارانه‌ها:

یکی دیگر از اولویت‌های دولت واقعی کردن قیمت حامل های انرژی و تصمیم گیری در مورد هدفمندی یارانه ها است. در شرایطی که دست دولت برای اتخاذ تصمیمات کلیدی اقتصاد بازتر از گذشته است انتظار می رود دولت با اطمینان خاطر و بدون شتابزدگی و تکرار اشتباهات گذشته، مسئله هدفمندی یارانه ها را یکبار برای همیشه حل کند.

➤ **توجه ویژه به صنعت خودروسازی:**

با توجه به سهم حدود ۵۰ درصدی صنعت خودرو از رشد ۶/۷ درصدی شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی کشور در سال ۹۳، توجه ویژه به این صنعت می‌تواند نقش مهمی در بهبود رشد اقتصادی کشور ایفا کند. انتظار می‌رود دولت، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و همکاری با شرکتهای بزرگ خودروسازی جهان در ایران را منوط به تولید صادرات محور نماید تا ضمن ارتقای شاخص‌های کیفی تولیدات داخلی، این بخش از صنعت کشور به منبع ارزآوری بزرگی در اقتصاد پساتحریم تبدیل شود.

➤ **طراحی سیاست خروج از رکود و ایجاد رونق اقتصادی بدون تورم:**

شاید مهمترین نکته در طراحی سیاست خروج از رکود اقتصادی ایران بدون ایجاد تبعات تورمی، تشویق صادرات باشد که از طریق به حرکت درآوردن زنجیره تولید و ایجاد اشتغال، رشد اقتصادی پایداری رقم بزند.

تهیه و تدوین:

پریسا مطرانلویی